

فصلنامه دانش انتظامی سمنان ، دوره دهم ، شماره سی و هفتم ، پاییز ۱۳۹۹

تاریخ دریافت مقاله: ۹۹/۰۸/۰۸

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۹/۰۹/۱۲

صفحات: ۱۵۰ - ۱۱۸

عوامل موثر بر تغییر ذائقه مصرفی مواد مخدر از سنتی به صنعتی در شهر

گرمسار

سروش فتحی^۱، منصور شریفی^۲، صادق جورابلو^{۳*}

چکیده

تغییر الگوی مصرف مواد مخدر از سنتی به مواد صنعتی و شیمیایی و استفاده از قرصهای روان گردان، تهدیدی جدی است که جوامع امروز را با بحران مواجه کرده است. هدف از این پژوهش بررسی عوامل موثر بر تغییر الگوی مصرف مخدر از مواد سنتی به صنعتی در شهر گرمسار می باشد. از دو روش، اسنادی، پیمایشی ضمن استفاده از تکنیک های فیش برداری، پرسشنامه استفاده شده است. در روش پیمایشی با استفاده از پرسشنامه و با بهره گیری از نمونه گیری قضاوتی تعداد ۸۱ نفر از جوانان معتاد به مواد مخدر صنعتی که واجد شرایط شرکت در این پژوهش بودند، به عنوان نمونه انتخاب شدند که بر اساس همین تعداد پرسشنامه توزیع و مجددا جمع آوری شدند ، جهت تجزیه و تحلیل داده ها اطلاعات از آماره های توصیفی و استنباطی متناسب با نوع متغیرها و فرضیه ها بهره جسته ایم. چارچوب نظری پژوهش حاضر ترکیبی شامل دیدگاه شخصیت برونگرا(آیزنک) ، نظریه الگوی باور داشت تندرستی(گلانتز، لويس ، ریمر)، نظریه هیجان خواهی(زاکرمن) ، یادگیری مشاهده ای(باندورا) ، انتقال فرهنگی (ساترلند) ، نظریه اشاعه نوآوری(راجرز) ونظریه مبادله(بلاو، هومنز)را شامل می شود که طبق نتایج بدست آمده تایید شده است که مهمترین عوامل اقتصادی ، فردی، ساختاری، اجتماعی، نگرشی تاثیر گذار در گرایش به مواد مخدر صنعتی عبارتند از (گروه همسالان، سابقه مصرف این مواد در اعضای خانواده، تنوع (گسترده‌گی)، نشئگی فراوان، نگرش به عدم زشتی مواد، نگرش به افزایش قوای جنسی، نگرش به افزایش تمرکز و خلاقیت، سهولت دسترسی ، ارزان بودن ، راحتی خرید و فروش ، فراوانی، تولید آسان، میزان زمان مصرف کوتاه، ایجاد آرامش، کمتر بودن آثار این مواد بر چهره) می باشند.

کلمات کلیدی: مواد مخدر سنتی، مواد مخدر صنعتی، تغییر الگوی مصرف و شیشه

۱: عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، گروه علوم اجتماعی، گرمسار

۲: عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، گروه علوم اجتماعی، گرمسار

۳: کارشناس ارشد جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار - sadeghjurablou@yahoo.com

۱- مقدمه و بیان مسأله:

امروزه سوء مصرف مواد مخدر و اعتیاد در اغلب کشورها، باعث دگرگونیهای ساختاری در نظام اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در یک جامعه می شود و به عنوان یک پدیده ویرانگر و مخرب که سرمایه های انسانی را به نابودی می کشاند موجب نگرانی های جدی گردیده است. مواد مخدر یکی از اصلی ترین مشکلاتی است که در جوامع امروزی دیده می شود. هر ساله در کشورهای مختلف میلیون ها دلار هزینه، صرف مبارزه با مواد یا درمان و نگهداری افراد وابسته به مواد می گردد. ایران در بین کشورهایی که درگیر مسائل مرتبط با سوء مصرف مواد هستند جایگاه ویژه ای دارد. از یک سو به دلیل همسایگی کشور ما با افغانستان به عنوان بزرگترین تولید کننده مواد افیونی و دسترسی آسان به مواد در داخل کشور و از سوی دیگر جوان بودن جمعیت کشور، ایران را در زمره کشورهای مساعد برای بروز مشکلات سوءمصرف مواد قرار داده است

اعتیاد به مواد مخدر بعنوان یکی از مسائل اجتماعی در ایران وجوه مختلف روانشناسی، جامعه شناسی، حقوق، اقتصاد، سیاسی، ..... دارد. به اعتقاد تحلیلگران اجتماعی اعتیاد به مواد مخدر به عنوان یکی از مسائل پیچیده اجتماعی در عصر حاضر است که زمینه ساز بروز بسیاری از آسیب ها و انحرافات اجتماعی می باشد (هاشمی، ۱۳۸۳: ۱۷) سازمان بهداشت جهانی مسأله مواد مخدر، اعم از تولید، انتقال، توزیع و مصرف را در کنار سه مسأله جهانی دیگر یعنی تولید و انباشت سلاح های کشتار جمعی، آلودگی محیط زیست، فقر و شکاف طبقاتی، از جمله مسائل اساسی شمرده است که حیات بشری را در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی در عرصه جهانی مورد تهدید و چالش جدی قرار میدهد. (میری آشتیانی، ۱۳۸۵: ۸) ولی به خاطر سود سرشاری که نصیب کشورهای تولید کننده و توزیع کننده این مواد می شود مورد حمایت قدرتهای جهانی قرار دارد به طوری که تجارت مواد مخدر در رتبه بعد از نفت و توریسم سلاح قرار داده است. (هاشمی، ۱۳۸۳: ۱۷) این در صورتیست که این پدیده روز به روز گسترش یافته و جوانان بسیاری را در کام

خود فرو برده است ابعاد فاجعه تا بدانجا رسیده است که بنیان بسیاری از خانواده ها را متزلزل و نیروهای خلاق و کارآمد زیادی را عملایی خاصیت کرده است.

همچنین باید اشاره کرد که از سال ۵۸ تاکنون بیش از ۵۰۰۰ نفر در رابطه با مواد مخدر اعدام شده اند و در این رهگذر بیش از ۲۴۰۰ نفر شهید شده اند (مرتضوی قهی، ۱۳۸۲: ۲۴) براساس بررسی های انجام شده شصت درصد از فضای زندان های کشورمان را معتادان اشغال کرده اند. مشخص گردیده که ۳۴ درصد طلاق های کشور ناشی از اعتیاد و مسائل مرتبط با مواد مخدر بوده است (حضرتی لیلان، ۱۳۸۸: ۲۰۰) این مسائل بیانگر آن است که کشورمان یکی از دروازه های ورودی مواد مخدر، همچنین دروازه اصلی انتقال مواد به بازارهای خلیج فارس، آسیای مرکزی و اروپاست بنابراین، اعتیاد ریشه در نابسامانیهای اجتماعی و خانوادگی دارد و همان گونه که درمان یک بیماری مستلزم شناخت علل بیماری است، برای درمان اعتیاد نیز باید ابتدا پی به علل آن برد و این امر جز با پژوهش های علمی امکان پذیر نیست.

در همین راستا همزمان با عصر ناپایداریها - تجدد و تازگیها - تنوع و کثرت، شاهد بروز و شیوع حدود ۲۰۰۰ گونه از انواع مواد صنعتی و شیمیایی از جنس محرکها و توهمزا در سطح کشورهای مختلف، می باشیم بطوریکه حداقل ۴۲ میلیون نفر از آحاد جامعه جهانی متأسفانه گرفتار سوء مصرف مواد آفتمتامین متاآفتمتامین اکستاسی گردیده اند. (درتاج، ۱۳۸۹: ۲)

براساس اعلام ستاد مبارزه با مواد مخدر تریاک رتبه نخست مصرف معتادین را در کشور دارد و هروئین، کراک، شیشه مواد مخدری مصرفی بعدی در کشور می باشد. (www.dchq.ir) از حیث میزان تخریب و آسیب جسمی و روانی و ایجاد وابستگی و نهایتاً مرگ آوری نیز شیشه با ۹۰ درصد تخریب رتبه نخست و کراک با ۷۰ درصد تخریب مقام دوم را به خود اختصاص داده اند (محبوبی منش، ۱۳۸۱) در یک طرح تحقیقاتی که توسط مرکز تحقیقات اعتیاد دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی انجام شده معلوم شده است که ۱۵ درصد از معتادان کشور مواد صنعتی جدید را مصرف می کنند (رحیمی موقر و همکاران: ۱۳۷۶) همچنین مهندس حسین دژاکام دبیرکل NGO درمان اعتیاد کنگره ۶۰، درصد زیادی از مراجعان به این مرکز را جوانان معتاد به شیشه و اکستاسی دانسته است (اسکندری، ۱۳۸۸: ۷۴) نزدیک به ۷۰ درصد تماس ها با مراکز مشاوره اعتیاد (خط ملی

اعتیاد) بخاطر مصرف مواد محرک می باشد. (زکریایی، ۱۳۸۹: ۲۳) در صورتیست که طیف وسیعی از مصرف کنندگان گرایش به استفاده از مصرف مواد صنعتی پیدا کرده اند که با توجه به نو ظهور بودن این گونه از مواد مخدر و بی اطلاعی مصرف کنندگان از جمله جوانان و نوجوانان از آسیب های روانی و جسمانی حاصل از این مواد که سرمایه انسانی هر کشوری هستند می تواند خانواده ها و کشور را در آینده ای نه چندان دور از لحاظ اجتماعی و اقتصادی دچار خسارت جبران ناپذیر کند.

اولین پیامد آسیب ناشی از مواد مخدر صنعتی و شیمیایی طی سال های اخیر میانگین سنی اعتیاد در کشور کاهش یافته است که قشر جوان و نوجوانان که به عنوان نیروی فعال جامعه محسوب می شوند را مورد هدف قرار داده است. موضوعی که از دیدگاه مسولان و کارشناسان مواد مخدر یکی از بزرگترین چالش های کشور است بر این اساس در کشورهایی همچون ایران که دارای ساخت سنی جوان هستند (طبق سرشماری ۱۳۸۵) بیشتر گروههای سنی را جوانان ۲۹-۱۵ سال تشکیل داده اند (اسکندری، ۱۳۸۸: ۷۳) در سال ۱۳۸۲، سن آغاز مصرف مواد مخدر در ایران به ۱۴ تا ۱۶ سال رسیده است (میری آشتیانی، ۱۳۸۴: ۱۷) معاونت پیشگیری سازمان بهزیستی گزارش کرده است که ۴ درصد معتادان خود معرف کشور زیر سن ۱۵ سال مصرف مواد مخدر را شروع کرده اند (بشیریان و همکاران، ۱۳۹۰: ۴۶)

دومین پیامد دیگر مصرف مواد مخدر بویژه صنعتی پیامدهای اجتماعی حاصل از آن است که گسترش افزایش بزهکاری و انحرافات اجتماعی و جرایم ناشی از این گونه مواد شیمیایی است مسولان آگاهی از پیامد های سوء مصرف مواد صنعتی در افزایش جرم را هشدار داده اند و اعلام کرده اند نقش مخدر های صنعتی در ارتکاب جرایم بیش از گونه های سنتی بوده و بر اساس آمار دست کم دو برابر سایر مواد است و می تواند به یک بحران اجتماعی تبدیل شود. (رضایی، ۱۳۸۸: ۳۷) پیامد دیگر از آسیب های ناشی از مصرف مواد مخدر به خصوص مواد مخدر صنعتی یا شیمیایی ، رابطه آن با بیماری ها از قبیل ایدز و هپاتیت B, C..... است. زیرا مصرف این گونه مواد از جمله شیشه باعث بی پروایی جنسی ، تنوع طلبی جنسی می شود سوء مصرف آمفتامین ، می تواند باعث برافراشتگی خلق (شعف) احساسات انحراف آمیز به خود شود مطالعات نشان می دهد که متامفتامین به سرعت به مواد انتخابی برای سومصرف کنندگان تبدیل می شود.و به طور قابل ملاحظه ای

با رفتارهای پر خطر و HIV شرکای جنسی متعدد، حاملگی یا حامله کردن دیگران ارتباط غیر محافظتی، هپاتیت B و سیفلیس همراه است (وزیری، لطفی کاشانی، ۱۳۸۸: ۸۲)

پیامد چهارم اثرات و آسیب های ناشی از مصرف این گونه مواد مواد صنعتی و شیمیایی به مراتب بیشتر از مواد سنتی است زیرا جوانان امروزی، علاوه بر حفظ کنجکاوی و هیجان طلبی خود به دنبال همگرایی با روند تحولات اجتماعی جهانی و هویت یابی، حتی با پذیرش ریسک و خطرات ناشی از این تحولات هستند.

الف) عوارض جسمی :

احساس شادابی و لذت بخشی - افزایش انرژی فعالیت - حالت سرخوشی عمیق و نشئگی البته به صورت کاذب و کوتاه مدت - افزایش فشار خون و ضربان قلب - ایجاد صدمه در رگهای مغز - افزایش دمای بدن - کاهش اشتها - تضعیف مکانیزم های هشداردهنده بدن - ایجاد خطا در عملکرد حواس پنجگانه و تغییر ادراک از زمان و مکان - ضعف عضلانی - کاهش کارایی ذهن و حافظه - فراموشی - لاغری - بی خوابی - سرگیجه و بیماریهای گوارشی از جمله اسهال و استفراغ.

ب) مشکلات روانی:

پرحرفی - بی قراری و بی ثباتی - تحریک پذیری - بروز تغییرات خلقی (بدخلقی - غمگینی) - افسردگی - اضطراب - تشنج و تنش - اختلال قضاوت - بروز وابستگی و میل به مصرف مجدد منجر به اعتیاد - آشفتگی ذهنی و اختلال - سراسیمگی - وحشت روانی - اغتشاش فکری - روان پریشی (جنون) - بدگمانی و سوءظن شدید و غیرواقعی - هذیان گویی و بروز رفتارهای پرخاشگرانه و تمایل به خودکشی - احتمال بروز رفتارهای پرخطر که زمینه ساز بیماریهایی همچون ایدز خواهد شد. (صرامی، ۱۳۸۵)

موادمخدر صنعتی^۱ به دستۀ بزرگی از مخدرها اطلاق می شود که منشاء طبیعی ندارند و طی فرایندهای پیچیده شیمیایی در لابراتوارهای صنعتی ساخته می شوند. تقسیم بندی های گوناگون و متنوعی از این مواد وجود دارد ، اما به طور کلی این مواد را می توان در سه گروه طبقه بندی کرد:

^۱ - Drug Industrial

۱- توهم زاها^۱: توهم زاها بر روی سیستم عصبی مرکزی تاثیر می گذارند و عملکردهای ادراکی را تغییر می دهند ، مانند، LSD : اکستاسی، دی متیل تریپتامین DMT، فن سیکلیدین و گرد فرشته و..

۲- محرک ها^۲: محرک ها با تحریک سیستم عصبی مرکزی حالت سرخوشی به وجود می آورند مانند: آمفتامین ها، متدرین، دکسدترین، آلاس، شیشه، کریستال و...

۳- نارکوتیک ها^۳(کندکننده ها) : نارکوتیک ها سیستم کنترل عصبی (CNS) را دچار ضعف می کند و می توانند درد را کاهش دهند ، مانند : مرفین ، کدئین، متادون، دمرول، هروئین، کراک ایرانی و..... (آبادینسکی، ۱۳۸۴: ۱۹)

در پژوهش حاضر به علت وسعت و تنوع بسیار زیاد موادمخدر صنعتی و با توجه به نظر کارشناسان و خبرگان این حوزه و اخبار منتشر شده در جراید، تنها به بررسی دو ماده مخدری که در ایران شیوع بیشتری دارند می پردازیم. ۱- شیشه ۲- کراک ایرانی

از آنجا که این پدیده نو ظهور باعث مشکلات عدیده ای در ابعاد مختلف از آنجمله ناهنجاریهای اجتماعی، بیماریهای روحی و روانی و مشکلات معیشتی خانوادگی شخصیتی و ... به وجود می آورد. اما همچنان شتابان و پر قدرت این بلای خانمان سوز و بنیان افکن سیل آسا مسیر خود را می پیماید و عوارض منفی آن به نوعی دامن گیر آحاد مردم است بدین ترتیب جوانانی که باید موتور محرکه جامعه و آینده سازان کشور باشند، پس از سوء مصرف مواد مخدر صنعتی دچار توهمات شدید روانی، رفتارهای پرخطر جنسی، قتل، خودکشی..... شده و به جای آنکه باعث حرکت و توسعه جامعه شوند، هزینه های اجتماعی و اقتصادی سهمگینی را بر پیکره جامعه تحمل می کنند. در این پژوهش سعی بر آن است که مهم ترین عوامل موثر بر گرایش جوانان به موادمخدر صنعتی شناسایی و اولویت های مزبور مشخص شود. بدین ترتیب با توجه به نکات مطرح شده ، پژوهش مزبور به دنبال پاسخگویی به این پرسش اساسی است که چه عواملی بر تغییر ذائقه مصرفی از مواد مخدر سنتی به صنعتی در شهر گرمسار موثر می باشند.

^۱ - Hallucinogenes
^۲ - Stimulants
^۳ - Narcotics

۲- اهداف پژوهش:

در این تحقیق تلاش گردیده است هدفهای زیر پیگیری و در جهت تحقیق آنها بررسی های لازم صورت پذیرد.

۲-۱- هدف کلی:

هدف کلی در این تحقیق شناخت علل تغییر ذائقه مصرفی از مواد مخدر سنتی به صنعتی در شهر گرمسار می باشد.

۲-۲- اهداف خاص:

- ۱- شناخت شروع سن مصرف مواد مخدر (سنتی و صنعتی) در بین مصرف کنندگان
- ۲- شناخت دلیل شروع مصرف مواد مخدر در بین مصرف کنندگان (سنتی و صنعتی)
- ۳- شناخت بیشترین نوع مصرفی استفاده شده از سنتی و صنعتی در بین مصرف کنندگان
- ۴- شناخت محیط آشنایی با مواد مخدر صنعتی برای بار اول در بین مصرف کنندگان
- ۵- شناخت اولین محیط مصرفی مواد مخدر صنعتی استفاده شده در بین مصرف کنندگان
- ۶- شناخت میزان مصرف مواد مخدر صنعتی استفاده شده در بین مصرف کنندگان

۳- چارچوب نظری:

۳-۱- شخصیت های برون گرا^۱:

هانس آیزنک^۲ معتقد است بین ویژگی شخصیتی افراد با رفتار نابهنجار آنها رابطه وجود دارد. فرد برون گرا به دنبال لذت جویی آنی است و دم را غنیمت می شمارد، دوست دارد که در انواع میهمانی ها و جشن ها شرکت کند، تشنه هیجان و ماجراجویی است، کمتر قابل اعتماد است، نمی تواند احساس خود را کنترل نماید و بدون تأمل عمل می کند(ابهری، ۱۳۸۰: ۲۸). همچنین شخصیت برون گرا فردی است اجتماعی، دوستان زیادی دارد، علاقه مند به هیجان است، به دنبال خطر می رود، بر مبنای لحظه عمل می کند، هیچ چیز را زیاد جدی نمی گیرد، انگیزه ها و امیال خود را دنبال می کند، دوستدار راحتی و خوشگذرانی است، از تغییر و تنوع خوشش می آید و رفتارهای خشونت آمیز از او سر می زند. در کل از نظر آیزنک انسان یک موجود لذت جو است چون ارتکاب جرم به طور فوری به لذت منتهی می شود.(ممتاز، ۱۳۸۱: ۴۴) در این نظریه آیزنک معتقد است که بین ویژگیهای شخصیتی چون برون گرایی و رفتار انحرافی رابطه وجود دارد فرد برون گرا ماجرا جو و مغرور است سریعاً واکنش نشان می دهد. تمایل به پرخاشگری دارد زود از کوره در می رود احساسات وی در کنترلش نیست و بدون تأمل و اندیشه عمل می کند افرادی که دارای شخصیت برون گرا هستند آرزوی شهرت و جاه طلبی و بی پروایی فراوانی دارند ریسک پذیرند، سریع تصمیم می گیرند، و از آنجا که به دنبال تجربه کارهای جدید هستند که کسی آن را تجربه نکرده باشد این دلیل پذیرش هر گونه رفتار پر خطری از این افراد که هیجان آنان را تسکین دهد از قبیل رانندگی با سرعت زیاد، شرکای جنسی متعدد، مصرف مواد مخدر از جمله مواد مخدر صنعتی به علت جدید بودن این گونه مواد و حس تجربه و لذت جویی آن ..... روی بیاورند.

^۱ - Extraversion personality

^۲ - Hans Eysenck

۲-۳- الگوی باور داشت تندرستی^۱:

یکی از نظریه های ارزشمند روانشناسی در این زمینه، نظریه یا الگوی باورداشت تندرستی است. این نظریه برای درک و پیش بینی رفتارهای مخاطره آمیز علیه سلامتی است. نظریه باورداشت تندرستی در دهه ۱۹۵۰ میلادی توسط روانشناسان آمریکایی، به جامعه روانشناسی و علوم تربیتی ارایه شد (گلانتز^۲، لویس^۳، ریمر^۴) عوامل بسیاری بر نگرش افراد تاثیر می گذارند؛ یکی از این عوامل دانش و اطلاعات فرد در حوزه های مختلف می باشد. نظریه باورداشت تندرستی دارای چهار مولفه اساسی است که به کمک آنها به پیش بینی رفتار یا سوء رفتار معینی (در اینجا مصرف مواد مخدر) می پردازد. این مولفه ها به ترتیب عبارتند از: حساسیت ادراک شده^۵، وخامت ادراک شده^۶، منافع ادراک شده^۷ و موانع ادراک شده^۸. حساسیت ادراک شده به آسیب پذیری فرد باز می گردد؛ یعنی کسی که به مصرف مواد مخدر می پردازد، تصور می کند که احتمال ابتلای وی به آسیب های حاصل از اعتیاد، اعم از جسمانی، خانوادگی، شخصیتی، اجتماعی و حتی قانونی بسیار کم است. برحسب مولفه وخامت ادراک شده، شخص مزبور شدت خطرات ناشی از مصرف رادر مورد خویش باور ندارد. منظور از منافع ادراک شده این است که از مصرف چنین موادی، منفععی عاید فرد مصرف کننده می شود، چنان که فرضا از این راه به گروهی که برایش اهمیت دارد میرسد می پیوندد، یا این کار برایش لذت بخش است. موانع ادراک شده گویای این امر است که برای ترک این رفتار و یا سوء رفتار، موانعی وجود دارد. چنان که فرضا شخص در اثر اجتناب از مصرف مواد که به عنوان هنجار (نرم) گروهی که به آن متعلق است دوستان خود را از دست می دهد، یا اینکه از نظر می شود. (فاضلی، مولوی، ۱۳۸۲: ۱۳) بنابراین این گونه جسمی و روانی دچار ناراحتی عقاید در حفظ و تداوم اعتیاد دخالت داشته و زمینه را برای عود فراهم می کند می توان عقاید اعتیاد را در دسته ای از عقاید تعریف کرد که بر محور لذت جویی، حل مساله،

^۱- The Health Belief Model or HBM

^۲- Glantz

^۳- Lewis

^۴- Rimer

^۵- Perceived Susceptibility

^۶- Perceived Severity

^۷- Perceived Benefits

^۸- Perceived barriers

و تمرکز.. قرار دارند. محتوای این عقاید خاص بسته به نوع مواد مورد علاقه متفاوت خواهد بود

۳-۳- هیجان خواهی^۱:

طبق تعریف ماروین زاکرمن^۲، هیجان خواهی یک ویژگی است که گرایش به جستجوی احساس ها و تجربه های جدید، تازه، پیچیده و شدید و میل به خطر جویی بدنی و اجتماعی صرفاً به منظور تجربه را توصیف می کند. (شولتز و شولتز، ۱۳۷۵ : ۴۸۶) هیجان خواهی در طول یک پیوستار توزیع می شود و بیشتر مردم در وسط این پیوستار جای می گیرند. عده ای نیز در کرانه های پیوستار، تحت عنوان هیجان خواهان بالا و هیجان خواهان پایین مطرح می شوند. ویژگی اساسی هیجان خواه بالا این است که گرایش زیادی به سوی کسب تجارب جدید و خطر کردن برای به دست آوردن آنها را دارند. به بیان دیگر این افراد برخلاف افراد هیجان طلب پایین دائماً در جستجوی محرکهای جدید و تازه ای در محیط زندگی شان می باشند و حاضرند آنها را به بهای سنگین در معرض خطر قرار داده و حیثیت و اعتبار اجتماعی و حتی سلامت جسمانی و حیاتشان به دست بیاورند. (همان: ۴۸۷) همچنین زاکرمن و همکاران وی دریافتند که هیجان خواهی در نتیجه سن تغییر می کند. افراد جوان تربیشتر از افراد مسن تریبه جستجوی حادثه، ریسک و تجربیات جدید گرایش دارند (همان: ۵۲۶) کسانی که هیجان خواهی زیادی دارند از نظر خود محوری بیشتر برون گرا خود مختار جسور ناهم رنگ یا ناپیرو و در ابراز هیجان های خودبی پروا هستند و کسانی که هیجان خواهی کمتری دارند درونگرا هستند و افراد افسرده گوشه گیر و انزواطلب هستند (همان: ۵۷۵) هیجان خواهی صفتی است که ویژگی آن نیاز به هیجان و تجربه های متنوع جدید و پیچیده و میل اقدام به خطر های جسمانی و بدنی به خاطر خود این تجربه هاست فرد زیاد هیجان خواه تحریک بیرونی و دائمی را ترجیح می دهد از کارهای عادی خسته می شود و مرتب در جستجوی راههایی برای افزایش انگیزگی از طریق تجربه های هیجان انگیز است (همان: ۲۳۵) بر این اساس افرادی که هیجان خواه بالا هستند به دلیل اعتماد به نفس بالاییکه دارند و بی باکی، جسارت خود مختار بوده که باعث می شود خارج از سنت ها و هنجار های جامعه عمل می کنند. این افراد از انجام کار

^۱ - Sensation Seeking

^۲ - Marvin Zuckerman

های عادی وکسل کننده دوری کرده و از انجام کارهای جدید و پر خطر مانند موتورسواری با سرعت زیاد، مصرف دارو های غیر مجاز، قمار مصرف مواد مخدر، افراط در مشروبات الکلی، فعالیت های جنسی زیاد، لذت ببرند.

۴-۳- یادگیری اجتماعی^۱:

به عقیده طرفداران نظریه یادگیری اجتماعی بویژه والتر میشل^۲ و آلبرت باندورا^۳ رفتارها ی اخلاقی همانند سایر رفتارهای انسان بیشتر تحت تاثیر شرطی سازی کنشگر و یادگیری مشاهده ای شکل می گیرد. به عبارت دیگر طرفداران این مکتب به طور کلی معتقدند از یکسو اخلاق امری است نسبی ، یعنی ارزش های مطلق اخلاقی وجود ندارد ، از سوی دیگر ارزش های اخلاقی نیز مانند سایر رفتارها طبق اصول یادگیری پاداش ، تنبیه ، سرمشق و الگو شکل می گیرد. همچنین طرفداران مکتب یادگیری اجتماعی رفتار اخلاقی را وابسته به موقعیت می دانند و آن را به یک صفت ثابت و ویژگی پایدار یا مرحله خاصی از رشد نسبت نمی دهند.(طایفه، ۱۳۸۸: ۸)

وقتی که یادگیرنده، یعنی مشاهده کننده، رفتار شخص دیگری را مشاهده می کند که آن شخص برای آن رفتار پاداش یا تقویت، دریافت می نماید. آن رفتار توسط فرد مشاهده کننده آموخته می شود. به این نوع پاداش یا تقویت، تقویت جانشینی می گویند. علاوه بر تقویت جانشینی، در یادگیری از راه مشاهده تنبیه جانشینی هم موثر است. بنابراین، اگر رفتار الگو یا شخص که سرمشق قرار می گیرد با تقویت یا تنبیه، دنبال شود. این تقویت و تنبیه بر رفتار شخصی که آن رفتار را مورد مشاهده قرار می دهد نیز تاثیر می گذارد. اگر رفتار سرمشق با تقویت دنبال شود، احتمال بروز آن رفتار از سوی مشاهده کننده افزایش می یابد. اگر رفتار سرمشق با تنبیه مواجه شود، احتمال انجام آن رفتار از سوی مشاهده کننده کاهش می یابد(سیف، ۱۳۷۴: ۲۸۵) چندین ویژگی سرمشق می تواند برای جلب توجه یادگیرنده موثر واقع شود. پایگاه اجتماعی سطح بالا، موفقیت زیاد و دانش و تخصص بالا (سیف، ۱۳۷۴: ۲۱۴)

^۱ - Social Learning

^۲ - Miche Walter

^۳ - Albert Bandura

بندورا معتقد است که انسان ها از راه مشاهده رفتار دیگران و پیامدهای آن یاد می گیرند و در این نوع فراگیری به تجربه مستقیم نیازی نیست. برای مثال، کسانی که در خانواده هایشان پدر و مادر یا دوستانشان مواد مخدر یا مشروبات الکلی مصرف می کنند احتمال مصرف بیشتر است پس اگر خانواده کودک به عنوان نماینده جامعه از همان آغاز کودکی رفتارهای اخلاقی را پاداش داده و در برابر رفتارهای غیر اخلاقی واکنش های منفی نشان دهد کودک رفتارهای اخلاقی را خواهد آموخت یعنی مجموعه ای از اعمال و رفتارهای خاص مورد پذیرش جامعه که از طریق پاداش و تنبیهی که به دنبال آن اعمال و رفتار آمده است فراگرفته می شود و از فرد انتظار می رود که آن رفتار را اعمال نماید

۵-۳- نظریه انتقال فرهنگی^۱ (معاشرت افتراقی):

این نظریه براین نکته تأکید دارد که رفتار انحرافی از طریق معاشرت با دوستان ناباب آموخته می شود. ادوین ساترلند (۱۹۳۹) به این امر معتقد بود که رفتار انحرافی از طریق (معاشرت با اغیار) یا (پیوند افتراقی) یعنی داشتن روابط اجتماعی با انواع خاصی از مردم مانند تبهکاران آموخته می شود. (ستوده، ۱۳۸۴: ۱۴۹) نظریه یادگیری معتقد است که جنایت و انحراف از طریق انتقال فرهنگی در گروههای اجتماعی واقع می گردد. ساترلند با این تحقیقات خرده فرهنگ های گوناگون در شهر های بزرگ را توجه نمود و معتقد بود در برخی مناطق شهری، کج رفتاری در جریان کنش متقابل با دیگران آموخته می شود. بخش اصلی یادگیری رفتار کج رو در اثر ارتباط صمیمی درون گروه انجام می گیرد و در جریان این یادگیری، روش های ارتکاب جرم، توجیه، انگیزه ها و گرایش ها آموخته می شود و الگوی رفتار انحرافی برای فرد مهم تر و ارزشمندتر از الگوی قانونی موجود تلقی می گردد و با توجه به فراوانی معاشرت، این رفتار به هنجار جا افتاده در فرد مبدل می شود. در ایران این مسئله به خوبی در مدارس، کانون اصلاح و تربیت و... قابل تبیین است که مکان هایی با هنجار و سازماندهی خاص خود است که می تواند فرد را به سمت بزه کاری رهنمون سازد و تنها زمانی رفتار انحرافی مانند مصرف مواد مخدر آموخته می شود که توسط گروه های مختلف (به ویژه دوستان ناباب) و خرده فرهنگ های متفاوت در معاشرت بین افراد انتقال یابد و به قول (هاوارد بکر) اگر فردی به تنهایی و بدون یادگیری از مواد مخدر استفاده کند نه تنها لذتی از آن نبرده، بلکه احساس نارضایتی و وحشت نیز خواهد کرد. (ترکمان، ۱۳۸۸: ۳۳۰)

^۱ - Cultural transmission

۶-۳- اشاعه نوآوری^۱:

در بین نظریه پردازان اشاعه نیز مهمترین و برجسته ترین کارهای پژوهشی و نظری را بدون شک اورت. ام. راجرز^۲ و همکاران وی انجام داده اند راجرز با این هدف دست به مطالعه نشر نوآوری می زند که معتقد است اگر چه حقیقت دارد که ما بیش از هر زمان دیگر، در عصر تغییر زندگی می کنیم اما ساختار نظام اجتماعی حاکم، غالباً مانع نشر نوآوری ها می شود به عقیده راجرز فرایند تغییر اجتماعی شامل سه مرحله پی درپی است ۱- ابداع ۲- نشر ۳- پیامدها به اعتقاد راجرز ویژگی هایی که نوآوری ها ممکن است داشته باشند در آهنگ پذیرش نوآوری موثر است. این ویژگی ها بطور کلی عبارتند از:

۱- **مزیت نسبی:** که می توان آن را با توجه به عوامل اقتصادی سنجید، اما غالباً عواملی مانند اعتبار اجتماعی و رضایت ناشی از پذیرش نوآوری نیز موثراند.

۲- **سازگاری:** عبارت از میزان برداشت فرد از هماهنگی نوآوری با ارزش ای موجود، تجربه های گذشته و نیازهای گیرنده است.

۳- **پیچیدگی:** عبارت از میزان درک فرد از دشواری یادگیری و بکاربردن نوآوری است. برای اکثر اعضای نظام اجتماعی برخی از نوآوری ها به آسانی قابل درک و کاربرد است و برخی پیچیده.

۴- **آزمون پذیری:** عبارت از امکان مطالعه و آزمون نوآوری در سطحی محدود است. نوآوری هایی که می توان با امکانات محدود مورد امتحان قرار داد زودتر از آنهایی که امکان آزمون آنها وجود ندارد مورد پذیرش قرار می گیرند.

۵- **قابلیت رویت:** میزان قابل رویت بودن نتایج نوآوری، برای دیگران است هر قدر که نتایج نوآوری برای هر فرد آشکارتر باشد احتمال پذیرش او نیز بیشتر است (راجرز، ۱۳۶۹: ۲۸-۲۹)

به عقیده راجرز، بعد زمان عامل تعیین کننده ای در فرایند نشر است. بعد زمان در فرایند تصمیم نوآوری، نوگرایی و آهنگ پذیرش نوآوری در یک نظام اجتماعی موثر است.

^۱ - diffusion of innovations

^۲ - Everett M. Rogers

بر همین اساس در نظریه اشاعه نوآوری ها، پذیرندگان یک نوآوری بر حسب زمان پذیرش به ۵ گروه طبقه بندی می شوند. این دسته از افراد عبارتند از:

۱- **نوآوران^۱**: این دسته دارای ویژگی هایی نظیر جسور بودن، دارای روابط جهان شهری تر، توانایی بکارگیری و درک دانش فناورانه پیچیده، توانایی تحمل شکست های اتفاقی و پذیرش های ناموفق را دارند.

۲- **زودپذیران^۲**: این افراد نیز در مقایسه با نوآوران که دارای گرایش جهان شهری هستند بیشتر محلی گرا می باشند. این افراد بیش از هر گروه دیگری رهبری افکار را در دست دارند. برای اعضای نظام اجتماعی نقش الگو را دارند. قابل احترام و دارای پایگاه اجتماعی بالا هستند.

۳- **اکثریت زودپذیر^۳**: این افراد با دیگر اعضای گروه در ارتباط اند ولی به ندرت رهبری افکار را بر عهده دارند.

۴- **اکثریت دیرپذیر^۴**: این افراد نوآوری را پس از افراد متوسط نظام اجتماعی می پذیرند. این پذیرش ممکن است به دلیل نیازهای اقتصادی و یا فشار فزاینده ناشی از نظام اجتماعی باشد.

۵- **دیرپذیران^۵**: دیرپذیران آخرین گروهی هستند که نوآوری را می پذیرند. آنان به هیچ وجه رهبری افکار را بر عهده ندارند. نسبت به تمام گروه های پذیرا، دارای محلی ترین دید هستند و نقطه مرجع آنان زمان گذشته است (راجرز، ۱۳۶۹: ۳۲)

۷-۲- مبادله:

هومنز^۶ برای ارائه نظریه مبادله، به چند اصل یا قضیه متوسل می شود (قضیه موفقیت، قضیه انگیزه، قضیه ارزش و قضیه محرومیت و اشباع) که در ذیل به آنها اشاره می شود.

^۱ - Innovators

^۲ -- Early adopters

^۳ - Early majority Adopters

^۴ - Late majority Adopters

^۵ - Laggards

^۶ - George Casper Homans

قضیه موفقیت:

از میان تمام اعمالی که شخص انجام می دهد، بیشتر اوقات ممکن است شخص آن عملی را که به پاداش منتهی می شود، تکرار کند. (توسلی، ۱۳۸۷: ۳۹۰).

قضیه انگیزه:

اگر در گذشته وجود یک انگیزه خاص یا یک مجموعه از انگیزه ها فرصتی بوده است که در آن، عمل شخص به پاداش منجر شود، هر قدر وضعیت جدید شبیه گذشته باشد احتمال اینکه فرد، به انجام عمل یا اعمال شبیه به آن دست نزد بیشتر است. ظهور دوباره موقعیتی که منجر به عمل موفقیت آمیز شده، احتمال تکرار آن عمل را فراهم می سازد (همان: ۳۹۳).

قضیه ارزش (تشویق و تنبیه):

هر اندازه نتیجه عمل یک شخص برای او با ارزش تر باشد، به همان اندازه علاقه وی نسبت به تدارک انجام آن عمل بیشتر می شود، تغییر ارزش ممکن است مثبت باشد یا منفی، نتایج اعمال شخص را که برای او نتیجه مثبت دارند پاداش و نتایج اعمالی را که منفی هستند تنبیه می نامند. (همان: ۳۹۶).

قضیه محرومیت و اشباع:

بر اساس این قضیه، هر اندازه فرد در گذشته نزدیک، نوع خاصی از پاداش را بیشتر دریافت کرده باشد، به همان اندازه واحدهای بعدی آن پاداش برای وی ارزش کمتری در بر خواهد داشت (همان: ۴۰۰) بنا بر نظریه مبادله، پاسخهای فرد بر حسب اصل پاداش و مجازات صورت می گیرد، یعنی فرد به آن جنبه‌هایی که پاداش در بردارد، پاسخ مساعد می دهد و از جنبه‌هایی که به مجازات می انجامد، اجتناب می ورزد (ادیبی و انصاری، ۱۳۸۳: ۲۵۴). به عبارت دیگر، موجودات در هر وضعیتی، رفتاری از خود بروز می دهند که بیشترین پاداش ها و کمترین مجازات ها را در بر داشته باشد (ادیبی و انصاری، ۱۳۸۳: ۲۶۳).

۴- فرضیه های پژوهش:

- ۱- بین عوامل اقتصادی و گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر صنعتی رابطه معنادار وجود دارد.
- ۲- میان عوامل ساختاری و گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر صنعتی رابطه وجود دارد.
- ۳- بین نگرش جوانان و گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر صنعتی رابطه وجود دارد.
- ۴- میان عوامل فردی و گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر صنعتی رابطه معنا دار وجود دارد.
- ۵- میان عوامل اجتماعی و گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر صنعتی رابطه معنا دار وجود دارد.

جدول شماره (۱) - ماتریس چارچوب نظری

ماتریس چارچوب نظری		
شاخص استخراج شده از نظریات نظریه پردازان	متغیرها	نظریه پردازان
افزایش قوای جنسی، انرژی مضاعف، تنوع (گسترده‌گی)، کنجکاوی، اشتیاق به تجربه کارهای جدید، نشئگی فراوان (لذت فراوان)	شادکامی	آیزنک
عدم اعتیاد آور بودن مواد مخدر صنعتی ، پایین بودن آسیب آن، عدم زشتی این مواد در جامعه، افزایش قوای جنسی، افزایش تمرکز و خلاقیت و انرژی مضاعف	حساسیت ادراک شده، و خامت ادراک شده ، منافع ادراک شده و موانع ادراک شده	گلانتز، لويس ، ریمر
افزایش قوای جنسی، انرژی مضاعف، تنوع (گسترده‌گی)، کنجکاوی، اشتیاق به تجربه کارهای جدید، نشئگی	هیجان خواهی	زاکرمین

فراوان (لذت فراوان)		
گروه همسالان، سابقه مصرف این مواد در اعضای خانواده و شرکت در پارتی ها و مهمانی ها	یادگیری اجتماعی	باندورا
گروه همسالان، سابقه مصرف این مواد در اعضای خانواده و شرکت در پارتی ها و مهمانی ها	انتقال فرهنگی	ساترلند
سهولت دسترسی، ارزان بودن، راحتی خرید و فروش، فراوانی، تولید آسان، امکان استعمال در هر مکانی، زمان مصرف کوتاه، نبود ابزار خاص، ایجاد آرامش، کمتر بودن آثار این مواد بر چهره، آلودگی محیطی کمتر، تنوع (گسترده‌گی)، اثر پذیری سریع، کمتر بودن دفعات مصرف و نشنگی فراوان (لذت جویی)	ایده، عمل، هدف، وسیله	راجرز
سهولت دسترسی، ارزان بودن، راحتی خرید و فروش، فراوانی، تولید آسان، امکان استعمال در هر مکانی، زمان مصرف کوتاه، نبود ابزار خاص، ایجاد آرامش، کمتر بودن آثار این مواد بر چهره، آلودگی محیطی کمتر، افزایش قوای جنسی، افزایش تمرکز، انرژی مضاعف، اثر پذیری سریع، کمتر بودن دفعات مصرف و نشنگی فراوان (لذت جویی)	رفتار اجتماعی، پاداش و مجازات اجتماع، منافع) اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی)	بلاو، هومنز

۵- روش پژوهش:

روش تحقیق در این پژوهش، روش اسنادی و پیمایشی است. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه میباشد. جامعه آماری مورد مطالعه ما افرادی که جهت درمان به کلینیک های ترک اعتیاد دولتی و خصوصی و کمپ ترک اعتیاد در شهر گرمسار مراجعه نموده اند مورد بررسی قرار گرفته اند. روش نمونه گیری قضاوتی استفاده شده است به این دلیل که برای تعیین افراد حجم نمونه به علت عدم امکان دسترسی به افرادی که مصرف کننده این گونه مواد بوده اند با مراجعه به مراکز ترک اعتیاد خصوصی، دولتی و کمپ ترک اعتیاد سعی

بر آن بوده است تا حتی الامکان افراد انتخاب شده کلیه خصوصیات جامعه آماری را دارا باشند.

۵-۱- تعریف مفاهیم:

۵-۱-۱- تغییر ذائقه:

بنا بر تعریف بورديو ذائقه عبارت است از ظرفیت یا توانایی آن که گروهی از اشیاء یا اعمال را به صورت مادی و نمادین و به معنای مجموعه ای از ترجیحات متمایز کننده به کار گرفت ذائقه پیوند میان بعضی محصولات و مصرف کنندگان آنها را در یک فضای اجتماعی منطقه بندی شده را نشان می دهد. (بورديو، ۱۹۸۴: ۱۷۳) در این تحقیق عبارت است از تغییر الگوی مصرف مواد مخدر از سنتی (تریاک، مرفین، کدئین، هروئین و...) به مواد مخدر صناعی (شیشه، ال.اس.دی، کراک و...) میباشد.

۵-۱-۲- مواد مخدر صنعتی^۱:

به مواد مخدر گفته می شود که با ترکیب کردن مواد در آزمایشگاه ها گرفته می شود (کاکویی، ۱۳۸۷: ۱۷) در این پژوهش منظور از مواد مخدر صنعتی (شیشه، کراک، اکستازی، ال.اس.دی،...) می باشد

۵-۱-۳- مواد مخدر سنتی^۲:

به موادی گفته می شود که مستقیماً در طبیعت وجود دارند و با اعمال فیزیکی و روش های شیمیایی از قسمت های مختلف گیاهان بخصوصی گرفته می شود. (کاکویی، ۱۳۸۷: ۱۷) در این پژوهش منظور از مواد مخدر سنتی (تریاک، مرفین، کوکابین، حشیش، هروئین و...) می باشد.

۵-۱-۴- عوامل فردی :

عوامل فردی عبارت است از ویژگی های روانی و آمادگی های زیستی که فراتر از کنترل نوجوانان هستند ممکن است. میل به مصرف مواد را برانگیزد و آنها را در برابر آثار

^۱ - Drug Industry

^۲ - The traditional drugs

فیزیولوژیک مواد مستعد سازد(کاویشیان و همکاران،۱۳۸۹: ۳۹)در این پژوهش منظور از عوامل فردی ، تنوع، کنجکاوی، اشتیاق به تجربه کار های جدید ، نشئگی زیاد ، اثر پذیری سریع و کمتر بودن دفعات مصرف می باشد.

۱-۴-۱-۵- تنوع:

منظوراز تنوع در این پژوهش نو و جدید بودن مواد مخدر صنعتی به مانند سنتی است.

۱-۴-۲-۵- کنجکاوی:

بدین معنی است که کنجکاوی و ماجراجویی جوانان انگیزه ای است باعث می شودجوانان برای اولین بار به سوی مواد مخدر صنعتی آورده و به مصرف آن بپردازند.

۱-۴-۳-۵- نشئگی زیاد:

منظور ایجاد سرخوشی ولذت بیشتر و طولانیتر این مواد نسبت به مواد مخدر صنعتی استکه باعث تسهیل گرایش جوانان به مواد مخدر صنعتی می گردد

۱-۵-۱-۵- عوامل اقتصادی:

بونقر(۱۹۱۶)^۱ بیان می کند که عوامل اقتصادی عامل اساسی برای تمام ساختار های اجتماعی بوده و تاثیرات قابل توجه نیزروی فعالیت های فردی از جمله جرم دارند.به خصوص اگر این عامل اقتصادی در مورد سطح فقر، نابرابری درآمدی و هزینه های فرصت باشد(بونقر،۱۹۱۶) در این پژوهش منظور از عوامل اقتصادی عبارت است از ارزان بودن ، فراوانی، سهولت دسترسی ، راحتی خرید و فروش ، وتولیدآسان می باشد.

۱-۵-۱-۵- ارزان بودن:

بهای اندک مواد مخدر صنعتی در مقایسه با سایر مواد مخدر طبیعی و وجود قدرت خرید در بین مصرف کنندگان به طوریکه دغدغه تامین منابع مالی وجود نداشته باشد.

۱-۵-۲-۵- فراوانی:

عبارت است از عرضه زیاد و انبوهی مواد مخدر صنعتی در بازار نسبت به مواد مخدر سنتی می باشد. یعنی در صورت تمایل قابلیت تهیه آن وجود داشته باشد.

^۱- Bonger (۱۹۱۶).

۵-۱-۳- سهولت دسترسی:

به معنی دسترسی آسان در هر نقطه از محل سکونت مصرف کننده به طوریکه تهیه مواد مخدر صناعی در اسرع وقت ممکن باشد.

۵-۱-۶- عوامل ساختاری:

مجموعه عوامل جمعی که با ارتباط بین خود، یک مجموعه بهم پیوسته، کلی و پیچیده را به وجود می آورد. ساختار در این جامعه به صورت یک چارچوب نسبتاً ثابت گذشته از آن که نماد بیرونی جامعه مورد نظر را به صورت سلسله مراتبی از نقش ها و شکل تعارضی نیروها و نابرابریهای اجتماعی شکل می دهد، به فعالیت های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و ... جهت داده و محدودیت های خاصی بر افراد، تشکل ها و اجتماعات در درون یک جامعه تحمیل می کند. (نقیب زاده: ۱۳۷۸، ۳۲) منظور از عوامل ساختاری در این پژوهش عواملی همچون امکان استعمال در هر مکانی، زمان مصرف کوتاه، سادگی مصرف، ایجاد آرامش، کمتر بودن آثار این مواد بر چهره و آلودگی محیطی کمتر می باشند.

۵-۱-۶-۱- امکان استعمال در هر مکانی:

عبارت است از اینکه مواد مخدر صناعی به دلیل لازم نبودن وسیله و نداشتن بوی خاصی نسبت به مواد مخدر سنتی ایجاد نمی کنند و افراد راحتتر می توانند آن را در هر جای ممکن مصرف کنند.

۵-۱-۶-۲- زمان مصرف کوتاه:

منظور راحتتر بودن استفاده مواد مخدر صناعی که نیاز به سرنگ یا وسایل حرارتی خاصی ندارد که باعث کوتاهتر شدن زمان آن می گردد

۵-۱-۷- نگرش^۱:

نگرش، نظامی بادوام است که شامل یک عنصر شناختی، یک عنصر احساسی و تمایل به عمل است. عنصر شناختی، شامل اعتقادات و باورهای شخص درباره یک اندیشه یا شیء است. عنصر احساسی یا عاطفی، آن است که معمولاً نوع احساس عاطفی یا باورهای ما پیوند

^۱ : Attitude

دارد و تمایل به عمل به جهت آمادگی برای پاسخگویی به شیوه‌ای خاص اطلاق می‌شود (کریمی، ۱۳۷۳: ۲۹۵) در این پژوهش منظور از نگرش عواملی همچون نگرش به پایین بودن آسیب ، عدم زشتی این مواد ، افزایش قوای جنسی ، تمرکز و خلاقیت ، عدم اعتیاد آور بودن و انرژی مضاعف آن می باشد.

۵-۱-۷-۱- تمرکز و خلاقیت:

دسته ای از مصرف کنندگان مواد صنعتی و شیمیایی اظهار می دارند که مصرف مواد صنعتی سبب افزایش هوشیاری، خلاقیت، بهبود کارایی و تمرکز خواهد شد.

۵-۱-۷-۲- عدم زشتی مواد مخدر صنعتی:

در این پژوهش منظور عدم زشتی این گونه مواد مخدر نسبت به نوع طبیعی (تریاک، هروئین،...) در سطح جامعه و افراد مصرف کننده به دلیل جدید بودن و نو ظهور بودن آن است

۵-۱-۸- عوامل اجتماعی:

عبارت است از نتایج و آثار عینی ساختارها و پدیده های اجتماعی عوامل اجتماعی می گویند یعنی اینکه هر پدیده اجتماعی دارای کارکرد و وظیفه معینی است که به نحوی در دوام و اداره جامعه موثر می باشد (ستوده، ۱۳۸۸: ۲۳) و به معنای هر آن چیزی است که کسی یا چیزی را احاطه می کند و محیط آن را تشکیل دهد. این مفهوم ویژگی های مسلط حیات اجتماعی را از این نظر که توسط چارچوب های معمول و عادی حیات تشکیل یافته اند. میرساند (بیرو، ۱۳۸۴: ۱۳۸۰) در این پژوهش منظور از عوامل اجتماعی عبارتند از گروه همسالان ، ، سابقه مصرف مواد صنعتی در اعضای خانواده و شرکت در پارتی و جشن می باشند.

۵-۱-۸-۱- گروه همسالان:

در این پژوهش منظور نقشی است که دوستان فرد معتاد که اعضای آن سن مشابه داشته و اغلب از یک جنس می باشند در آشنایی و گرایش فرد به مصرف مواد مخدر صنعتی نقش ایفاء می کنند.

۵-۱-۸-۲- سابقه مصرف مواد صنعتی در اعضای خانواده:

در این پژوهش منظور خانواده و اعضای آن هستند سابقه مصرف مواد مخدر صنعتی را دارند.

۵-۲- پایایی^۱ ابزار اندازه گیری:

سنجه ای دارای پایایی است که در صورت تکرار آن در مواقع دیگر به نتایج یکسان برسد. اگر مردم در مواقع مختلف به یک پرسش پاسخ یکسانی بدهند آن پرسش دارای پایایی است برای تعیین پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. میزان پایایی پرسشنامه عدد $\alpha = 0.801$ میباشد که در سطح بالایی قرار دارد.

۶- یافته های تحقیق:

۶-۱- یافته های توصیفی:

یافته ها نشان می دهد از مجموع ۸۱ نفر بر اساس جدول جنسیت ۹۳.۸ درصد معتادین مرد هستند و ۶.۲ درصد را زنان تشکیل می دهند و بر اساس جدول سن، (۳۸.۳) درصد پاسخگویان بین ۲۱ تا ۳۰ سال، (۳۵.۸) درصد بین ۳۱ تا ۴۰ سال و بین (۱۶٪) بین ۴۱ تا ۵۷ سال می باشد میانگین سنی پاسخگویان ۳۳.۵ سال است

یافته ها نشان می دهد بر اساس جدول سن شروع مصرف مواد مخدر سنتی حداقل سن مصرف ۱۲ سالگی با فراوانی ۱ و حداکثر سن شروع مصرف ۳۸ سال با فراوانی ۱ می باشد بیشترین فراوانی ۲۰ سال با فراوانی ۱۱ در حدود ۱۳.۶ درصد می باشد میانگین سن شروع مصرف مواد مخدر سنتی ۲۰.۵ می باشد

یافته ها نشان می دهد بر اساس جدول سن شروع مصرف مواد مخدر صنعتی حداقل سن ۱۴ با فراوانی ۱ و حداکثر ۵۳ سال با فراوانی ۱ می باشد بیشترین فراوانی ۳۰ سال با

^۱ : Reliability

فراوانی ۷ در حدود ۸.۶ درصد و میانگین سن شروع مصرف مواد مخدر صنعتی ۲۸.۳۳ درصد می باشد

یافته ها نشان می دهد بر اساس جدول بیشترین نوع مصرف مواد مخدر سنتی ، تریاک ۵۶.۸ درصد ، ۱۲.۳ درصد پاسخگویان حشیش ، ۱.۲ درصد پاسخگویان کوکائین و ۱.۲ درصد مرفین می باشد

یافته ها نشان می دهد بر اساس جدول بیشترین نوع مصرف مواد مخدر صنعتی ، ۵۳.۱ درصد پاسخگویان شیشه ۱۶.۰ پاسخگویان کراک ، ۱۶.۰ درصد پاسخگویان قرص روانگردان می باشد.

یافته ها نشان می دهد بر اساس جدول دلیل شروع مصرف مواد مخدر ۲۶٪ پاسخگویان مشکلات خانوادگی ۱۸.۵ درصد پاسخگویان کنجکاو ۱۷.۳ درصد پاسخگویان کسب لذت ، ۱۲.۳ درصد مشکلات کاری ، ۶.۲ درصد تفریحی و ۴٪ بیکاری می باشد

یافته ها نشان می دهد بر اساس جدول اولین محیط مصرف مواد مخدر صنعتی ، ۳۷.۷ درصد پاسخگویان در میهمانی دوستانه ، ۱۲.۳ درصد در شب نشینی با دوستان ، ۸.۶ درصد در منزل ، ۸.۶ درصد در منزل خویشان ، ۳.۷ درصد محل کار ، ۳.۷ درصد در اماکن عمومی ، ۱.۲ درصد در مهمانی خانوادگی می باشد

یافته ها نشان می دهد بر اساس جدول محیط آشنایی با مواد مخدر صنعتی ، ۱۷.۳ درصد محل سکونت ، ۱۷.۳ درصد پارتی ، ۱۴.۸ درصد خویشاوندان ، ۹.۹ درصد خانواده ، ۶.۲ درصد پارک ، ۴.۹ درصد دانشگاه ، ۳.۷ درصد سربازی و ۱.۲ درصد دبیرستان می باشد.

یافته ها نشان می دهد بر اساس جدول میزان مصرف مواد مخدر صنعتی حداقل میزان مصرف یک بار در روز است با فراوانی ۱۲ در حدود ۱۴.۸ و حداکثر میزان مصرف ۵ بار با فراوانی ۱۴ در حدود ۱۷.۳ درصد می باشد و بیشترین فراوانی ۴ بار در روز بوده با فراوانی ۲۰ در حدود ۲۴/۷ درصد بوده است

۶-۲- یافته های استنباطی:

فرضیه اصلی ۱: بین عوامل اقتصادی و گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر صنعتی همبستگی وجود دارد.

جدول شماره (۲): آزمون فرضیه رابطه بین عوامل اقتصادی و تغییر الگوی مصرف مواد مخدر

عوامل اقتصادی	گرایش به مصرف مواد	
۰/۶۳۷**	۱	همبستگی پیرسون
۰/۰۰۰	۰	Sig سطح معنی داری
۷۲	۷۲	جمع کل

با توجه به نتایج به دست آمده این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی داری برابر $0/000 = Sig$ است که نشان دهنده رابطه معنی داری بین گرایش به مصرف مواد مخدر صنعتی و عوامل اقتصادی می باشد و همچنین میزان همبستگی پیرسون برابر $0/637$ است که نشان دهنده شدت رابطه بسیار قوی و مستقیم بین متغیرهاست. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 ابطال و فرضیه H_1 تایید می شود. و در نتیجه قابل تعمیم به جامعه آماری می باشد.

فرضیه اصلی ۲: بین عوامل ساختاری و گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر صنعتی همبستگی وجود دارد.

با توجه به نتایج به دست آمده این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی داری برابر $0/000 = Sig$ است که نشان دهنده رابطه معنی داری بین گرایش به مصرف مواد مخدر صنعتی و عوامل ساختاری می باشد و همچنین میزان همبستگی پیرسون برابر $0/893$ است که نشان دهنده شدت رابطه بسیار قوی و مستقیم بین متغیرهاست. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 ابطال و فرضیه H_1 تایید می شود. و این نتایج قابل تعمیم به جامعه آماری است.

جدول شماره (۳) - آزمون فرضیه رابطه بین عوامل ساختاری و تغییر الگوی مصرف مواد مخدر

عوامل ساختاری	گرایش به مصرف مواد	
۰/۸۹۳**	۱	همبستگی پیرسون
۰/۰۰۰	۰	Sig سطح معنی داری

۷۲	۷۲	جمع کل
----	----	--------

فرضیه اصلی ۳- بین نگرش جوانان و گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر صنعتی همبستگی وجود دارد.

با توجه به نتایج به دست آمده این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی‌داری برابر $\text{Sig} = ۰/۰۰۰$ است که نشان‌دهنده رابطه معنی‌داری بین گرایش به مصرف مواد مخدر صنعتی و نگرش جوانان می‌باشد و همچنین میزان همبستگی پیرسون برابر ۰/۶۲۵ است که نشان‌دهنده شدت رابطه بسیار قوی و مستقیم بین متغیرهاست. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 ابطال و فرضیه H_1 تایید می‌شود. و این نتایج قابل تعمیم به جامعه آماری است.

جدول شماره (۴) - آزمون فرضیه رابطه بین نگرش جوانان و تغییرالگوی مصرف مواد مخدر

نگرش جوانان	گرایش به مصرف مواد	
۰/۶۲۵**	۱	همبستگی پیرسون
۰/۰۰۰	۰	Sig سطح معنی‌داری
۷۲	۷۲	جمع کل

فرضیه اصلی ۴- بین عوامل فردی و گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر صنعتی همبستگی وجود دارد.

با توجه به نتایج به دست آمده این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی‌داری برابر $\text{Sig} = ۰/۰۰۰$ است که نشان‌دهنده رابطه معنی‌داری بین گرایش به مصرف مواد مخدر صنعتی و عوامل فردی می‌باشد و همچنین میزان همبستگی پیرسون برابر ۰/۶۶۳ است که نشان‌دهنده شدت رابطه بسیار قوی و مستقیم بین متغیرهاست. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 ابطال و فرضیه H_1 تایید می‌شود. و این نتایج قابل تعمیم به جامعه آماری است.

جدول شماره (۵) - آزمون فرضیه رابط بین عوامل فردی و تغییرالگوی مصرف مواد مخدر

عوامل فردی	گرایش به مصرف مواد	
------------	--------------------	--

۰/۶۶۳**	۱	همبستگی پیرسون
۰/۰۰۰	۰	Sig سطح معنی داری
۷۲	۷۲	جمع کل

فرضیه اصلی ۵ - میان عوامل اجتماعی و گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر صنعتی رابطه معنا دار وجود دارد.

با توجه به نتایج به دست آمده این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی داری برابر $0/001 = Sig$ است که نشان دهنده رابطه معنی داری بین گرایش به مصرف مواد مخدر صنعتی و عوامل اجتماعی می باشد و همچنین میزان همبستگی پیرسون برابر $0/399$ است که نشان دهنده شدت رابطه قوی و مستقیم بین متغیرهاست. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 ابطال و فرضیه H_1 تایید می شود. و این نتایج قابل تعمیم به جامعه آماری است.

جدول ۶- آزمون فرضیه رابطه بین عوامل اجتماعی و تغییر الگوی مصرف مواد مخدر

عوامل اجتماعی	گرایش به مصرف مواد	
۰/۳۹۹**	۱	همبستگی پیرسون
۰/۰۰۱	۰	Sig سطح معنی داری
۷۲	۷۲	جمع کل

۷- نتیجه گیری:

پژوهش حاضر عوامل موثر بر تغییر ذائقه مصرفی مواد مخدر از سنتی به صنعتی در شهر گرمسار مورد بررسی قرار داده است مسأله اعتیاد و مواد مخدر یک معضل جهانی است که همه کشورها به نوعی درگیر با آن هستند کشور ایران به دلیل قرار گرفتن در مثلث طلائی قاچاق مواد مخدر از زمان های دور هزینه های بسیار سنگینی برای این معضل پرداخته است. اما آنچه امروزه تأمل بیشتری را می طلبد ، تغییر گرایش از مواد مخدر سنتی

به صنعتی به خصوص در میان جوانان است. بر این اساس هدف اصلی این پژوهش، شناسایی مهمترین عوامل مؤثر بر گرایش به موادمخدر صنعتی است درک این عوامل میتواند برنامه های مربوط به کنترل و پیشگیری از گرایش جوانان به مواد مخدر صنعتی را هدایت و پشتیبانی کند. برآوردهای صورت گرفته، نشان میدهد که میزان خسارتهای اقتصادی اجتماعی مستقیم و غیر مستقیم مواد مخدر و قاچاق آن در کشور سالیانه ۷۰۰ میلیارد تومان است (صادقی، ۱۳۸۲: ۱۵۵) و به طور متوسط بر اساس آمار سالیانه حدود ۲۰۰ نفر از اعضای نیروی انتظامی کشور را در جریان مبارزات از دست میدهم (رئیس دانا، ۱۳۸۱: ۱۰۵) هر چند در گذشته استعمال مواد مخدر تنها مختص افراد بالای ۵۰ سال بوده است اما امروزه سن گرایش به مواد مخدر و استعمال آن حتی به دوره نوجوانی هم کاهش یافته است. اگر زمانی استفاده کنندگان مواد مخدر طبیعی مجبور به پنهان کاری بودند، مواد مخدر جدید به عنوان کالایی لوکس در میهمانی ها و محافل دوستانه بین جوانان نوجوانان دست به دست میگردد. افزایش جمعیت جوان هر کشور، میزان آسیب پذیری جوامع را به لحاظ سوء مصرف مواد مخدر صنعتی و شیمیایی مضاعف نموده است. زیرا جوانان امروزی با انگیزه کنجکاوی خود، همگرایی با روند تحولات اجتماعی، جهانی و هویت یابی و یا رهایی از فشارهای اجتماعی، فرار از مشکلات و مسئولیتهای، به مصرف مواد مخدر به ویژه مواد مخدر صنعتی و شیمیایی پناه میبرند. نتایج حاصل از یافته های این پژوهش می تواند ضمن ارائه تصویری روشن از کم و کیف ویژگیهای جوانان معتاد به مواد مخدر صنعتی، سهم عمده ای در سازوکار تدوین برنامه های پیشگیری از رشد مصرف مواد مخدر صنعتی داشته باشد. به طور کلی میتوان گفت که عمده ترین عامل مؤثر در گرایش جوانان به مواد مخدر صنعتی، دارای ماهیتی اجتماعی، فردی، ساختاری، اقتصادی و نگرش جوانان از خطرات این مواد است.

با نگاهی کلی به نتایج داده ها و تجزیه تحلیل آماری و با توجه به یافته های پژوهش و نتایج حاصل از آزمون های آماری پیرسون ، اسپیرمن و آزمون فی نشان میدهد که ۵ فرضیه اصلی شامل عوامل اقتصادی ، فردی، ساختاری، اجتماعی، نگرشی در مورد تغییر ذائقه مصرفی مواد مخدر از سنتی به صنعتی مورد تایید قرار گرفته است

با این همه، یافته های تحلیلی تحقیق گویای این واقعیت است که مهم ترین عوامل مؤثر مصرف مواد مخدر صنعتی (از نقطه نظر معتادان) عبارتند از (گروه همسالان، سابقه

مصرف این مواد در اعضای خانواده، تنوع (گسترده‌گی)، نشنگی فراوان، نگرش به عدم زشتی مواد، نگرش به افزایش قوای جنسی، نگرش به افزایش تمرکز و خلاقیت، سهولت دسترسی، ارزان بودن، راحتی خرید و فروش، فراوانی، تولید آسان، میزان زمان مصرف کوتاه، ایجاد آرامش، کمتر بودن آثار این مواد بر چهره) می‌باشند. و دیگر متغیرها نظیر (امکان استعمال در هر مکانی، نبود ابزار خاص (سادگی) و آلودگی محیطی کمتر عدم اعتیاد آور بودن، نگرش به پایین بودن آسیب، کنجکاو، اشتیاق به تجربه کارهای جدید آور بودن، اثر پذیری سریع، شرکت در پارتی‌ها و مهمانی‌ها) بر گرایش به سمت مواد مخدر صنعتی در شهر گرمسار موثر نمی‌باشد

۸- پیشنهادها:

- آموزش مهارت‌های زندگی به فرزندان جهت انتخاب دوستان سالم و پاک و نظارت مستمر والدین
- آموزش جهت تصمیم‌گیری صحیح و حل مسائل زندگی
- راهبرد اصلی سیاست متوازن در مبارزه با مواد مخدر علاوه بر مبارزه به پیشگیری توجه داشته باشیم
- برگزاری دوره‌های ضمن خدمت آموزشی برای مشاوران، مربیان پرورشی و کارکنان ادارات در تمامی سطوح
- توزیع کتابهای آموزشی در مدارس، برنامه ریزی جهت تدوین کتب درسی برای هر مقطع (ابتدایی، راهنمایی، متوسطه)
- ارتقاء سطح آگاهی کارشناسان و کارکنان و کسانی که در ارتباط با نوجوانان و جوانان هستند.
- تهیه فیلم‌های مرتبط با هدف ارتقاء آگاهی مردم در زمینه مواد مخدر صنعتی و روانگردان از طریق صدا و سیما و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

- بالا بردن سطح آگاهی نوجوانان و جوانان از طریق نسب پوستر در مورد آسیبهای مواد مخدر و مشکلاتی که برای فرد به همراه دارد و آموزش صحیح زیانهای مصرف مواد مخدر

- فراهم کردن مراکز جهت جمع شدن جوانان جهت تخلیه انرژی

- برنامه ریزی جهت کاهش دسترسی به مواد پر خطر در سه کانون از جمله محله های شهری ، روستایی ، محیط های آموزشی و محیط های کاربردی جداگانه صورت گیرد.

فهرست منابع:

- ۱- آبادینسکی، هووارد(۱۳۸۴). مواد مخدر نگاهی اجتماعی، مترجمان محمد علی ذکریایی و دیگران، تهران: ناشر جامعه و فرهنگ
- ۲- ابهری، مجید(۱۳۸۰). علل وعوامل آسیبهای اجتماعی ، انتشارات پشتون.
- ۳- ادیبی، حسین و انصاری، عبدالمعبود، (۱۳۸۳)، نظریه های جامعه شناسی، تهران: نشر دانژه.
- ۴- بیرو، آلن(۱۳۸۰). فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، ناشر سازمان انتشارات کیهان، چاپ چهاردهم.
- ۵- توسلی، غلامعباس(۱۳۸۷). نظریه جامعه شناسی، تهران: انتشارات سمت، چاپ چهاردهم.
- ۶- راجرز، اورت ام. ، فلویید شومیکر، اف (۱۳۶۹). رسانش نوآوری ها رهیافتی میان فرهنگی. ترجمه عزت اله کرمی و ابوطالب فنایی. شیراز: نشر دانشگاه شیراز.
- ۷- رحیمی موفر، آفرین و دیگران (۱۳۷۶)، راهنمای پیشگیری و درمان اعتیاد، تهران، انتشارات معاونت امور فرهنگی و پیشگیری سازمان بهزیستی کشور.

- ۸- زکریایی، محمد علی (۱۳۸۹). تحلیلی بر روند مصرف مواد روانگردان، شیمیایی و صنعتی در کشور، ناشر: جامعه و فرهنگ
- ۹- ستوده، هدایت الله (۱۳۸۸). آسیب شناسی اجتماعی (جامعه شناسی انحرافات)، تهران: آوای نور. چاپ بیستم، ویرایش سوم
- ۱۰- سیف، علی اکبر (۱۳۷۴). تغییر رفتار و رفتار درمانی: نظریه ها و روشها. تهران: نشر دانا،
- ۱۱- شایان مهر، علیرضا (۱۳۷۹). دائرة المعارف تطبیقی علوم اجتماعی، ناشر کیهان.
- ۱۲- شولتز، دوان، شولتز، سیدنی الن (۱۳۷۵). نظریه شخصیت، ترجمه یحیی سید محمدی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی رودهن، چاپ اول.
- ۱۳- فاضلی، عصمت، مولوی، فاطمه (۱۳۸۲). بررسی مصرف مواد مخدر در میان معتادان مرد ایران، انتشارات دبیر خانه ستاد مبارزه با مواد مخدر، چاپ اول.
- ۱۴- کاکویی، عیسی (۱۳۸۷). گامی در شناخت مواد مخدر و روانگردان، ناشر: دانشگاه علوم انتظامی، چاپ دوم.
- کریمی، یوسف (۱۳۷۳)؛ روان شناسی اجتماعی، تهران، انتشارات بعثت، چاپ اول.
- ۱۵- مرتضوی قهی، علی (۱۳۸۲). قاچاق بین المللی مواد مخدر و حقوق بین الملل، ناشر: دبیرخانه ستاد مبارزه با مواد مخدر چاپ اول.
- ۱۶- ممتاز، فریده (۱۳۸۱). انحرافات اجتماعی، نظریه و دیدگاهها، تهران: شرکت سهامی انتشار، چاپ اول.
- ۱۷- میری آشتیانی، الهام (۱۳۸۵). جامعه شناسی اعتیاد در ایران امروز، تهران: نشر مهاجر.
- ۱۸- هاشمی، علی (۱۳۸۳). نگاه نو، اقدام نو در مبارزه با مواد مخدر، تهران: ناشر، دبیرخانه ستاد مبارزه با مواد مخدر
- مقاله:
- ۱- اسکندری، محمد (۱۳۸۸). بررسی عوامل موثر بر گرایش جوانان به سوء مصرف مواد مخدر صنعتی، فصلنامه پژوهش اجتماعی، سال دوم، شماره چهارم.

- ۲- بشیریان، سعیدو همکاران(۱۳۹۰). بررسی رابطه خود کنترلی با تمایل نوجوانان به مصرف مواد مخدر، مجله علمی دانشکده پرستاری و مامایی همدان، دوره بیستم ، شماره ۱ ، بهار و تابستان ۱۳۹۱
- ۳- ترکمان، مهدی (۱۳۸۸). عوامل موثر بر گرایش نوجوانان و جوانان پسر شهرستان کرج به مصرف مواد مخدر، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال پنجم، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۹
- ۴- حضرتی لیلان، اکرم(۱۳۸۸). ارتباط پیامدهای ناشی از مواد مخدر و میزان توسعه فرهنگی، برگزیده مجموعه مقالات دومین همایش جامعه ایمن شهر تهران ، تهران : سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، موسسه نشر شهر،
- ۵- درتاج، فریبا(۱۳۸۹). بررسی نقش عوامل موثر در گرایش به مصرف مواد مخدر جدید، فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۴ .
- ۶- دعاگویان، داود، حبیب زاده، اصحاب(۱۳۸۹). بررسی عوامل موثر بر تغییر الگوی مصرف مواد مخدر در میان جوانان «از مواد سبک به سوی مواد سنگین» فصلنامه دانش انتظامی، سال سیزدهم ، شماره اول.
- ۷- رضایی، نرگس،(۱۳۸۸). فرایند یک معضل، مجله بهداشت روان و جامعه ، سال چهارم، نیمه اسفند ماه ۱۳۸۸، شماره ۱۷
- ۸- صرامی، حمید(۱۳۸۵). اعتیاد نوین با تاکید بر مصرف مواد محرک و توهم زا و روشهای پیشگیری از آن، مجموعه مقالات ستاد مبارزه با مواد مخدر
- ۹- طایفه، اشرف(۱۳۸۸). بررسی جامعه شناختی عوامل موثر بر الگو پذیری رفتار اجتماعی دختران، پژوهش نامه علوم اجتماعی، سال سوم ، شماره اول، بهار ۸۸.
- ۱۰- محبوبی منش، حسین (۱۳۸۱) ، بررسی وضعیت اعتیاد به مواد مخدر جوانان گزارش ملی جوانان، تهران سازمان ملی جوانان
- ۱۱- نقیب زاده، احمد(۱۳۷۸). تأثیر ساختارهای اجتماعی بر زندگی سیاسی، مجله اطلاعات سیاسی - اقتصادی ، شماره ۱۴۹ و ۱۵۰.

۱۲- وزیری، شهرام، لطفی کاشانی، فرح (۱۳۸۸). تاثیر متامفتامین ها و نارکوتیک ها در رفتار جنسی و بی پروایی جنسی، فصلنامه اندیشه و رفتار، دوره چهارم، شماره ۱۵.

۱۳- یکه فلاح، لیلی (۱۳۸۷). فراوانی مصرف اکستازی و عوامل موثر در اعتیاد به اکستازی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قزوین، مجله دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران، دوره ۱۵، شماره ۲

پایان نامه:

۱- نثاری، خلیل (۱۳۸۸). بررسی مقایسه ای جوانان دارای سوء مصرف مواد مخدر صنعتی مراجعه کننده به مراکز ترک اعتیاد شهرستان سمنان وعادی از نظر اختلالات روانی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم انتظامی تهران.

منابع لاتین:

۱- Bonger, W., *Criminality and economic conditions*, Boston: Little, Brown, ۱۹۱۶.

۲- Bourdieu, Pierre. (۱۹۸۴) *Distinction: A Social Critique Of the Judgement of Taste*, Routledge .

Factors affecting the change of drug consumption tastes from traditional to industrial in Garmsar

S.fathi , M.sharifi, S.jorablo

Abstract

Changing the pattern of drug use from traditional to industrial and chemical substances and the use of psychedelic pills is a serious threat that is facing a crisis in today's society. The purpose of this study is to investigate the factors affecting the change of drug use pattern from traditional to industrial substances in Garmsar in ۲۰۱۳. Two methods, documentation and survey, while using fishing techniques, a questionnaire has been used. In the survey method, using a questionnaire and using judgmental sampling, ۸۱ young people addicted to industrial narcotics who were eligible to participate in this study were selected as a sample, which were distributed and collected again based on the same number of questionnaires. In order to analyze the data, we have used descriptive and inferential statistics appropriate to the type of variables and hypotheses. The theoretical framework of the present study combines the views of extroverted personality (Eisenhower), the theory of the belief model of health (Glantz, Lewis, Reimer), the theory of excitement (Zuckerman), observational learning (Bandura), cultural transmission (Sutherland), the theory of the spread of innovation (Rogers) and the theory of exchange (Blau, Humans), which according to the results confirmed that the most important economic, personal, structural, social, attitude influencing the tendency to industrial narcotics are (peer group, history of use of this Substances in family members, diversity (prevalence), abundant intoxication, attitude to non-ugliness of substances, attitude to increase sexual potency, attitude to increase concentration and creativity, ease of access, cheapness, ease of buying and selling, frequency, easy production, consumption time Short, calming, less effects of these substances on the face)

Keywords: Traditional Drugs, Industrial Drugs, Consumption Pattern and Glass , Changing Patterns Of Consumption And Glass

Semnan Police Knowledge Quarterly

Vol.10* No.37 *Fall 2021

* The social study of different forms of conflict between parents and children and the reasons which provoke conflict in families

* Soheil Zolfaghari

---

* relationship between crime tendency and social harm Residing in Social housing(Mehr Housing) in Semnan Province

* Shabani morteza

---

* Investigating Demographic Critical Variables Effective on Conflict (Case study of Semnan city)

* Navid sharifi

---

* NAJA Basic Challenges in Achieving the Goals of the Islamic Revolution of Iran (Spirituality and Ethics)

* Navid sharifi

---

* Relationship between personality traits and driving violations among drivers in Semnan

* maryam nejatiyan

---

* Factors affecting the change of drug consumption tastes from traditional to industrial in Garmsar

* sadegh jorable

